

aangeboden document.⁹ Veelal wordt slechts, naar men aanneemt, op grond van een wettelijke plicht, een fotokopie van het aangeboden document gemaakt.

Ook de verbrede mogelijkheid om een toetsing op het Verificatie- en Informatie Systeem (verder: VIS) uit te voeren, heeft tot gevolg dat minder waarde wordt gehecht aan een goede beoordeling van het aangeboden document. In dit systeem staan naast verloren of gestolen reisdocumenten tevens gestolen buitenlandse blanco documenten geregistreerd.¹⁰ Indien een VIS-toetsing een negatief resultaat oplevert, wordt algemeen aangenomen dat er niets met het document aan de hand is. Dit uitgangspunt speelt met name een rol bij de 'lookalike'-problematiek. Immers het gebruikte document zal veelal niet in VIS geregistreerd zijn.

Opgemerkt dient te worden dat, ondanks dat dit in de praktijk soms anders wordt ervaren en behandeld, de toetsing aan het VIS-systeem niet gelijk staat aan een 'verificatie', zoals omschreven in paragraaf 2.1. Deze toetsing zegt immers niets over de persoon. Met het raadplegen van VIS wordt enkel getoetst of het betreffende document geregistreerd staat.

Bij twijfel over de gelijkenis met de pasfoto zijn weinig harde middelen voorhanden om hierop actie te ondernemen. Controle door middel van het zetten van een handtekening is een hulpmiddel, maar dat dit wordt niet als een hard middel voor beslissingsondersteuning ervaren.

Met het oog op bovengenoemde problemen bij de verificatie kan biometrie een oplossing bieden door een betere koppeling tussen de houder en het document. De vraag die daarbij rijst is of de invoering van biometrie tevens een meerwaarde kan hebben ten aanzien van de situaties waarbij de identificatieplicht, veelal ten onrechte, meer als een administratieplicht dan als een controle- of verificatieplicht door controleurs wordt ervaren. In deze situaties wordt van het identiteitsdocument, zonder verdere controle, een kopie gemaakt en in de administratie opgeborgen.

Daarnaast speelt de vraag of biometrie wenselijk is ten aanzien van alle reeds bestaande wettelijke identificatiemomenten die de wet onderscheidt. Met andere woorden, is er een prioritering te maken ten aanzien van de toepassing van biometrie bij identificatie?

Op genoemde vragen wordt hieronder ingegaan.

3.2 Biometrie

Biometrie is het automatisch identificeren of verifiëren van de identiteit van een levend individu, door middel van de meting van een fysiek of gedragskenmerk.¹¹ De geschiktheid van deze zogenoemde biometrische kenmerken voor de vaststelling van de identiteit ligt in het feit dat deze

⁹ Er is een veelheid aan identiteitsdocumenten dat kan worden getoetst aan het VIS, waarbij onder meer gedacht kan worden aan Nederlandse en buitenlandse paspoorten, verblijfsvergunningen, visa en rijbewijzen. Om in het systeem te komen zal echter wel aangifte moeten worden gedaan van verlies of diefstal. In veel gevallen van verlies of diefstal wordt dit echter niet direct opgemerkt of laat men aangifte bij de politie achterwege. Navraag bij het VIS heeft geleerd dat momenteel meer dan vier miljoen nummers van ongeldige binnen- en buitenlandse (identiteits)bewijzen staan geregistreerd (negatief register);

¹⁰ Het Verificatie- en Informatiesysteem (VIS), J.J.C. Stomps, in 'Identiteitsvervalsing', Studiereeks recherche deel 4, onder redactie van mr. A. van Vliet, A.Knopjes en J.M.J. Broekhaar, ISBN 90-5250-774-0;

¹¹ *Quick Scan Biometrie – alle mensen zijn ongelijk!*, TNO EIB- RPT 990069, 29 oktober 1999, pag. 60;

kenmerken onvervreemdbaar en lastig te vervalsen zijn. Het unieke karakter van biometrische kenmerken maakt het middel geschikt voor het leveren van bewijs van de ware identiteit. Het onderzoek heeft zich toegespitst op drie vormen van biometrie, te weten de irisherkenning, de vingerpatroonherkenning en de gezichtsherkenning.

De geïnterviewden geven aan een voorkeur te hebben voor de vingerpatroonherkenning en de irisherkenning. Ten aanzien van de gezichtsherkenning werd veelal aangegeven dat men met deze techniek nog redelijk onbekend is. Verder wordt gelaatsherkenning als niet stabiel qua techniek ervaren en wordt tevens de angst uitgesproken voor een bredere toepassing in de maatschappij dan waarvoor de invoering bedoeld zou zijn (bijvoorbeeld voor opsporing of uit veiligheidsoverwegingen).

Als voordelen van de vingerpatroonherkenning wordt aangegeven dat deze methode internationaal het meest bekend is, en bovendien het meest geaccepteerd en meest vergevorderd is. Daarnaast wordt als voordeel van de vingerpatroonherkenning aangegeven dat het betrouwbaar en goedkoop is. Tenslotte wordt aangegeven dat de vingerpatroonherkenning toegankelijker is, omdat men gewend is om zijn vinger te gebruiken, bijvoorbeeld bij het intoetsen van de pincode.

Als nadeel van de vingerpatroonherkenning wordt genoemd dat het alleen kan worden gebruikt in situaties met een laag beveiligingsniveau en dat de betrouwbaarheid minder is dan bijvoorbeeld bij de irisherkenning.

Als voordelen van de irisherkenning wordt de hoge veiligheidsgraad en het ontbreken van lichamelijke contact (in verband met hygiëne) genoemd. Als nadelen van de irisherkenning wordt gewezen op de angst op weerstand vanwege de onbekendheid met de controlemethodiek.

In het algemeen wordt ten aanzien van de biometrische verificatiemethoden opgemerkt dat het een geschikt middel is voor beslissingsondersteuning. Een goede verificatie is volgens het merendeel van de geïnterviewden alleen mogelijk als de identiteit van de houder van het reisdocument bij uitgifte goed is vastgesteld. Om de identiteit goed vast te stellen dient volgens meerdere geïnterviewden gebruik te worden gemaakt van een landelijke database, waarop altijd gecheckt kan worden. Daarnaast wordt als algemene opmerking gemaakt dat het belangrijkste is dat de procedure goed bewaakt wordt.

3.3 Biometrie als oplossing voor verificatieproblemen?

Problemen bij verificatie worden mogelijk (deels) opgelost, wanneer controle met behulp van biometrie zou plaatsvinden. De meerwaarde van biometrie ligt met name in het feit dat de subjectiviteit uit de controle verdwijnt, omdat er een eenduidige koppeling tussen houder en document wordt gemaakt. Het feit dat een biometrisch gegeven beter is dan de pasfoto, omdat het onvervreemdbaar is, wordt in de literatuur onderschreven.¹²

Daarnaast zorgt de invoering van biometrie ervoor dat het reisdocument (lees: identiteitsdocument) in het algemeen fraudebestendiger wordt, waardoor men meer op het

¹² *Quick Scan Biometrie –alle mensen zijn ongelijk!*, TNO EIB- RPT 990069, 29 oktober 1999, pag. 69;

Met betrekking tot de opslag en het beheer van biometrische gegevens in de toekomst zou aansluiting gezocht kunnen worden bij de regelingen die vanaf 1 oktober 2001 van kracht worden.

Bij aanvraag dient de aanvrager naast de vereiste persoonsgegevens en pasfoto ook zijn biometrische gegevens te verstrekken. De gedigitaliseerde biometrische gegevens (template) worden vervolgens gekoppeld met de persoonsgegevens en de gedigitaliseerde foto, opgeslagen in RAAS en beveiligd doorgestuurd naar de personaliseringsafdeling van de maker van het Nederlands reisdocument. Na vervaardiging van het document worden deze gegevens na de overeengekomen periode, door de maker van het reisdocument, vernietigd. De gegevens blijven in RAAS opgeslagen en kunnen geraadpleegd worden bij de afgifte van een nieuw reisdocument. Op deze wijze wordt voorkomen dat er één grote centrale database ontstaat waarin de gedigitaliseerde biometrische templates van alle houders van een Nederlands reisdocument zijn opgeslagen. Gelijktijdig biedt een dergelijke, verspreide, opslag van templates met gedigitaliseerde kenmerken, de mogelijkheid om het gedigitaliseerde biometrisch kenmerk, de persoonsgegevens en de gedigitaliseerde foto te toetsen voordat tot afgifte van een nieuw reisdocument wordt overgegaan. Bij een goede uitvoering van deze procedure is het zo goed als onmogelijk om een reisdocument te verstrekken aan een 'lookalike'.

Los van een eventuele brede maatschappelijke discussie omtrent opslag en beheer van biometrische gegevens dienen voor realisering van bovenstaande in ieder geval de Paspoortwet en de uitvoeringsbesluiten aangepast te worden.

4.2.2 Juridische knelpunten

Non-identificatie

De invoering van biometrie kan problemen opleveren, wanneer iemand op een identificatiemoment niet door de biometrische controle komt. Er is dan sprake van non-identificatie. Het probleem is dat vragen kunnen ontstaan als: 'is er nu sprake van daadwerkelijk een ander persoon' of 'is de non-identificatie een gevolg van falen van de apparatuur'. Ook kan de vraag rijzen of 'iemand mogelijk bewust de biometrische controle saboteert'.

Ten aanzien van de bewijsvoering bij het gebruik van biometrie zijn door andere onderzoekers reeds aandachtspunten naar voren gebracht. Zo werd in het rapport *Het lichaam als sleutel, juridische beschouwingen over biometrie* aangegeven dat aan het gebruik van biometrie nooit een dwingende materiële bewijskracht mag worden toegekend.¹⁸ Onder meer in dat kader werd in het rapport de vraag gesteld naar de wenselijkheid van opslag van biometrie en de wijze waarop de opslag plaats zou dienen te vinden.

Aan de geïnterviewden is de mening gevraagd over hoe om te gaan met een situatie van non-identificatie. Aangegeven werd dat hiermee hetzelfde zal moeten worden omgegaan als bij pinpassen, waar transacties ook wel eens in twijfel worden getrokken. Anderen gaven aan dat het probleem van de non-identificatie een andere bewijslast kent dan bij betwisting van credit card-

¹⁸ *Het lichaam als sleutel, juridische beschouwingen over biometrie*, IteR-reeks, mede in opdracht van het Nationaal Chipkaart Platform, Samsom Bedrijfsinformatie b.v., Alphen aan de Rijn/Diegem 1997, paragraaf 4.3;